

Poglavlje 60

Διοδώρου Σικελιώτου Βιβλιοθήκης ιστορικῆς IB, 53, 1–5

O tekstu

U dvanaestoj od četrdeset knjiga povijesnoga djela Βιβλιοθήκη (*Knjižnica*) Diodor Sicilski, povjesničar iz I. st. pr. Kr., prikazuje, između ostaloga, i Peloponeski rat. Ovdje odabrani odlomak pripovijeda o pokretanju Prve sicilske ekspedicije, atenske intervencije iz 427. (nakon koje će desetljeće kasnije uslijediti mnogo poznatija, zlosretna ekspedicija 415. – 413.). Saveznički grad Leontini zatražio je pomoć Atene u sukobu između dorskih i halkidskih gradova na Siciliji; vođa poslanstva bio je slavni retor i filozof Gorgija. Njegovo je govorničko umijeće, prema Diodoru, općinilo Atenjane.*

Tukidid, koji o Prvoj sicilskoj ekspediciji govori u trećoj i četvrtoj knjizi svoje povijesti (ovdje opisan događaj prikazuje u 3, 86), daje naslutiti da Atenjani ipak nisu bili do kraja svladani Gorgijinim umijećem; u prvome su kontingentu, naime, na Siciliju poslali samo dvadeset brodova.

---

*Gorgijin diplomatski uspjeh spominje i Platon u dijalogu *Hipija Veći*, 282b: Γοργίας τε γὰρ οὗτος ὁ Λεοντίνος σοφιστῆς δεῦρο ἀφίκετο δημοσίᾳ οἰκοθεν πρεσβεύων, ὡς ἰκανώτατος ὢν Λεοντίνων τὰ κοινὰ πράττειν, καὶ ἔν τε τῷ δήμῳ ἔδοξεν ἄριστα εἰπεῖν, καὶ ἰδίᾳ ἐπιδείξεις ποιούμενος καὶ συνὼν τοῖς νέοις χρήματα πολλὰ ἤργασατο καὶ ἔλαβεν ἐκ τῆσδε τῆς πόλεως. Primjer Gorgijine retorike daje Poglavlje 57 ove čitanke.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Diod. Sic. Bibliotheca historica 12.53.1–5

ἐπὶ δὲ τούτων κατὰ τὴν Σικελίαν Λεοντῖνοι, Χαλκιδέων μὲν ὄντες ἄποικοι, συγγενεῖς δὲ Ἀθηναίων, ἔτυχον ὑπὸ Συρακοσίων πολεμούμενοι. πιεζόμενοι δὲ τῷ πολέμῳ, καὶ διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῶν Συρακοσίων κινδυνεύοντες ἀλῶναι κατὰ κράτος, ἐξέπεμψαν πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀξιοῦντες τὸν δῆμον βοηθῆσαι τὴν ταχίστην καὶ τὴν πόλιν ἑαυτῶν ἐκ τῶν κινδύνων ῥύσασθαι. ἦν δὲ τῶν ἀπεσταλμένων ἀρχιπρεσβευτῆς Γοργίας ὁ ῥήτωρ, δεινότητι λόγου πολὺ προέχων πάντων τῶν καθ' ἑαυτόν. οὗτος καὶ τέχνας ῥητορικὰς πρῶτος ἐξεῦρε καὶ κατὰ τὴν σοφιστείαν τοσοῦτο τοὺς ἄλλους ὑπερέβαλεν, ὥστε μισθὸν λαμβάνειν παρὰ τῶν μαθητῶν μναῖς ἑκατόν. οὗτος οὖν καταντήσας εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ παραχθὴς εἰς τὸν δῆμον διελέχθη τοῖς Ἀθηναίοις περὶ τῆς συμμαχίας, καὶ τῷ ξενίζοντι τῆς λέξεως ἐξέπληξε τοὺς Ἀθηναίους ὄντας εὐφυεῖς καὶ φιλολόγους. πρῶτος γὰρ ἐχρήσατο τοῖς τῆς λέξεως σχηματισμοῖς περιττοτέροις καὶ τῇ φιλοτεχνίᾳ διαφέρουσιν, ἀντιθέτοις καὶ ἰσοκώλοις καὶ παρίσοις καὶ ὁμοιοτελεύτοις καὶ τισιν ἑτέροις τοιούτοις, ἃ τότε μὲν διὰ τὸ ξένον τῆς κατασκευῆς ἀποδοχῆς ἠξιοῦτο, νῦν δὲ περιεργίαν ἔχειν δοκεῖ καὶ φαίνεται καταγέλαστα πλεονάκεις καὶ κατακόρως τιθέμενα. τέλος δὲ πείσας τοὺς Ἀθηναίους συμμαχῆσαι τοῖς Λεοντίνις, οὗτος μὲν θαυμασθεὶς ἐν ταῖς Ἀθήναις ἐπὶ τέχνῃ ῥητορικῇ τὴν εἰς Λεοντίνους ἐπάνοδον ἐποιήσατο.

Analiza i komentar

ἐπὶ δὲ τούτων κατὰ τὴν Σικελίαν
 Λεοντῖνοι,
 Χαλκιδέων μὲν ὄντες ἄποικοι,
 συγγενεῖς δὲ Ἀθηναίων,
 ἔτυχον ὑπὸ Συρακοσίων πολεμούμενοι.

ἐπὶ δὲ τούτων LSJ ἐπί A.II, vremensko značenje; „u vrijeme tih (prethodno spomenutih) događaja”; δέ uspostavlja vezu s prethodnom rečenicom
 κατὰ τὴν Σικελίαν LSJ κατὰ B.I.2, izriče prostor u kojemu se što događa, „na području...”

Χαλκιδέων... ἄποικοι grad Leontini (danas Lentini) 730. pr. Kr. osnovali su halkidski kolonisti s otoka Naksos

μὲν... δὲ... čestice koordiniraju rečenične članke

ὄντες § 315 (s imenskim dopunama)

ἔτυχον LSJ τυγχάνω A.II, otvara mjesto participu; § 321.19; jaka aoristna osnova § 254

πολεμούμενοι § 232; ὑπό τινος uz pasiv izriče vršitelja radnje

πιεζόμενοι δὲ τῷ πολέμῳ,
 καὶ διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῶν Συρακοσίων κινδυνεύοντες
 ἀλῶναι κατὰ κράτος,
 ἐξέπεμψαν πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας,
 ἀξιοῦντες τὸν δῆμον
 βοηθῆσαι τὴν ταχίστην
 καὶ τὴν πόλιν ἑαυτῶν ἐκ τῶν κινδύνων ῥύσασθαι.

πιεζόμενοι § 232; otvara mjesto dopuni u dativu (*dativus instrumenti*)

κινδυνεύοντες § 231; particip otvara mjesto infinitivu

ἀλῶναι § 324.5

κατὰ κράτος LSJ κατὰ B.VIII

ἐξέπεμψαν složenica glagola πέμπω, s. 116; § 267, § 269

ἀξιοῦντες § 231, § 243; ἀξιόω otvara mjesto ličnome objektu u akuzativu
te infinitivu

βοηθῆσαι § 267, § 269

τὴν ταχίστην LSJ ταχύς C.II.3

ῥύσασθαι LSJ ἔρύω (B) A.5

ἦν δὲ τῶν ἀπεσταλμένων ἀρχιπρεσβευτῆς Γοργίας ὁ ῥήτωρ,
δεινότητι λόγου πολὺ προέχων πάντων
τῶν καθ' ἑαυτόν.

ἦν... ἀρχιπρεσβευτῆς imenski predikat (Smyth 909); § 315.2

τῶν ἀπεσταλμένων LSJ ἀποστέλλω II; poimeničeni particip § 373, atribut
imenice ἀρχιπρεσβευτῆς

Γοργίας ὁ ῥήτωρ § 374.2 Bilj.

προέχων LSJ προέχω B.3, rekcija τινός τινι

τῶν καθ' ἑαυτόν LSJ κατά B.IV.3; prijedložni izraz u atributnome položaju
§ 375

οὗτος καὶ τέχνας ῥητορικὰς πρῶτος ἐξεῦρε
καὶ κατὰ τὴν σοφιστείαν τοσοῦτο τοὺς ἄλλους ὑπερέβαλεν,
ὥστε μισθὸν λαμβάνειν παρὰ τῶν μαθητῶν
μνᾶς ἑκατόν.

οὗτος sc. Γοργίας

ἐξεῦρε složnica glagola εὕρισκω, § 254, § 324.7

κατὰ τὴν σοφιστείαν LSJ κατά B.IV.3

τοσοῦτο... ὥστε... priložno upotrijebljen srednji rod zamjenice (LSJ τοσοῦτος
III) u korelaciji s veznikom otvara mjesto zavisnoj posljedičnoj rečenici

ὑπερέβαλεν složnica glagola βάλλω; § 254, § 301.B (s. 118)

ὥστε... λαμβάνειν veznik otvara mjesto zavisnoj posljedičnoj rečenici, u njoj
predikat stoji u infinitivu, § 473; rekcija glagola λαμβάνω: τι παρά τινος

μνᾶς ἑκατόν mina (μνᾶ) je antička računsko novčana veličina (nije nikad postojala kao posebna kovаница) u vrijednosti 100 dragma; 60 mina činilo je talent; krajem V. st. pr. Kr. dnevni dohodak kvalificiranoga radnika, kao i hoplita i veslača na trijeri, iznosio je jednu drahmu te bi Gorgijin honorar vrijedio 10.000 prosječnih dnevnih dohodaka (uz hrvatski dnevni dohodak od oko 50 eura u 2025., to je ekvivalent 500.000 eura)

οὗτος οὖν καταντήσας εἰς τὰς Ἀθήνας
καὶ παραχθεις εἰς τὸν δῆμον
διελέχθη τοῖς Ἀθηναίοις περὶ τῆς συμμαχίας,
καὶ τῷ ξενίζοντι τῆς λέξεως ἐξέπληξε τοὺς Ἀθηναίους
ὄντας εὐφυεῖς καὶ φιλόλογους.

καταντήσας § 267, § 269

παραχθεις složnica glagola ἄγω, LSJ παράγω III εἷς τι, εἷς τινα; § 296

διελέχθη složnica glagola λέγω, *deponens*; § 296

τῷ ξενίζοντι τὸ ξενίζον τῆς λέξεως „neobičnost njegova načina govora, dikcije”; poimeničeni particip u srednjem rodu § 373; § 231

ἐξέπληξε složnica glagola πλήσσω (atički πλήττω), § 267, § 269

ὄντας § 315 (s imenskim dopunama)

εὐφυεῖς LSJ εὐφυής III

πρῶτος γὰρ ἐχρήσατο

τοῖς τῆς λέξεως σχηματισμοῖς περιττοτέροις καὶ τῇ φιλοτεχνία διαφέρουσιν,

ἀντιθέτοις καὶ ἰσοκώλοις καὶ παρίσοις καὶ ὁμοιοτελεύτοις
καὶ τισιν ἑτέροις τοιούτοις,

ἃ τότε μὲν διὰ τὸ ξένον τῆς κατασκευῆς

ἀποδοχῆς ἤξιοῦτο,

νῦν δὲ περιεργίαν ἔχειν δοκεῖ

καὶ φαίνεται καταγέλαστα

πλεονάκεις καὶ κατακόρως τιθέμενα.

ἐχρήσατο rekcija τινί, § 267, § 269

σχηματισμοῖς LSJ σχηματισμός III; Diodor aludira na Γοργία σχήματα (naziv za skupinu karakterističnih stilskih figura koji nalazimo npr. kod Dionizija Halikarnašanina) i u nastavku daje njihov kratak popis

διαφέρουσιν LSJ διαφέρω II.8, rekcija τινί; particip uz dativ τοῖς τῆς λέξεως σχηματισμοῖς

τότε μὲν... νῦν δὲ... koordinacija rečeničnih članova s pomoću čestica μὲν... δέ... (i vremenskih priloga)

τὸ ξένον poimeničeni srednji rod pridjeva § 373

ἀποδοχῆς LSJ ἀποδοχή II „odobranje, naklonost”

ἤξιοῦτο rekcija τινός, § 232, § 243

ἔχειν § 231

δοκεῖ § 243; bezlični glagol otvara mjesto infinitivu, § 492

φαίνεται § 232; glagol nepotpuna značenja traži imensku dopunu

τιθέμενα § 305

τέλος δὲ

    πείσας τοὺς Ἀθηναίους συμμαχῆσαι τοῖς Λεοντίνοις,
οὗτος μὲν

    θαυμασθεὶς ἐν ταῖς Ἀθήναις ἐπὶ τέχνῃ ῥητορικῇ
τὴν εἰς Λεοντίνοὺς ἐπάνοδον ἐποιήσατο.

τέλος kao priložna oznaka LSJ τέλος II.2.a

πείσας § 267, § 269 otvara mjesto akuzativu osobe i infinitivu

συμμαχῆσαι § 267, § 269

θαυμασθεὶς § 296

τὴν εἰς Λεοντίνοὺς ἐπάνοδον prijedložni izraz u atributnome položaju § 375

ἐποιήσατο § 267, § 269